

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่าที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตมนุษย์ที่จะขาดเสียมิได้ เพราะถ้าหากที่อยู่อาศัยมนุษย์ก็ไม่ทราบจะอยู่ได้อย่างไร โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะและได้มาตรฐานจะช่วยลดปัญหาสังคมอื่น ๆ ซึ่งปัญหานี้ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนา กำลังพัฒนา หรือค้อยพัฒนาจะประสบอยู่เสมอ ในประเทศไทยเองก็ประสบปัญหาที่อยู่อาศัยขาดแคลนและไม่ถูกสุขลักษณะก็มีเป็นจำนวนมาก และแหล่งเสื่อมโทรมในเมืองก็มีจำนวนไม่น้อย ที่มาของแหล่งเสื่อมโทรมในเมืองนั้นเป็นผลที่เกิดจากการขยายของสิ่งต่าง ๆ ไปอย่างรวดเร็วซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม แต่ถาพิจารณาดูให้ดีแล้ว ผู้ที่เป็นสาเหตุแห่งปัญหาทั้งหลายก็คือชาวชนบทที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมือง พวกนี้มักจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ของเมืองไม่ได้ โดยเฉพาะพวกที่มีการศึกษาระดับต่ำที่เข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างประเภทใช้แรงงาน และส่วนมากก็ได้รับค่าจ้างแรงงานต่ำ จึงไม่อาจหาที่พักที่ไคมาตรฐานไคต้องอาศัยอยู่ในบริเวณที่ค่าเช่าถูก ๆ หรือไม่ก็ไปปลุกกระท่อมอยู่อย่างแออัดยัดเยียดตามที่เช่าที่ว่าง ที่สาธารณะ ฯลฯ ประกอบกับไม่ไครับการดูแลและควบคุมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมไปในที่สุด¹

อำเภอกาฬสินธุ์เป็นอำเภอกที่เจริญเติบโตเร็วที่สุดแห่งหนึ่งในภาคไค ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลไคมีโครงการสนับสนุนให้บริเวณภาคใหญ่-สงขลาเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญในภาคไค และต่อมาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ไคเข้ามามีบทบาทในการ

¹สุพัศตรา สุภาพ, ปัญหาสังคม (สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช พ.ศ. 2515)

เจริญเติบโตของภาคใหญ่่อีกเช่นกัน การเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ เช่นนี้ทำให้มีความต้องการในการใช้แรงงานเพิ่มมากขึ้น เป็นเหตุให้ประชากรจากที่ต่าง ๆ อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองภาคใหญ่เป็นจำนวนมาก แต่ในสภาพปัจจุบันนี้ที่ดินและที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองภาคใหญ่มีราคาสูงมาก ดังนั้นประชากรที่อพยพมาจากที่ต่าง ๆ จึงต้องอาศัยอยู่ในบริเวณที่เช่าถูก ๆ มีความเป็นอยู่อย่างแออัด ก่อให้เกิดบริเวณแหล่งเสื่อมโทรมขึ้นหลายแห่ง และแต่ละแห่งก็ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาบ้านที่อยู่อาศัย ปัญหาบ้านสุขภาพ บ้านการศึกษา ฯลฯ¹ ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องยื่นมือเข้าช่วยเหลือ

การที่รัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือประชากรเหล่านี้ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องนั้นจำเป็นต้องศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ปัญหาและความต้องการของประชากรเหล่านี้ ถึงแม้ว่าเทศบาลเมืองภาคใหญ่จะได้อำนวยความสะดวกแก่ประชากรเหล่านี้ก็ตาม ก็เป็นการช่วยเหลือในด้านสาธารณสุข ไม่ได้มีการศึกษาข้อมูลเหล่านี้อย่างจริงจัง จึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะให้ความสนใจศึกษาเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อต้องการทราบข้อมูลพื้นฐานของประชากรในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรม เขตเทศบาลเมืองภาคใหญ่
2. เพื่อต้องการทราบถึงปัญหาและความต้องการของประชากร
3. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า การเรียนการสอน และการพัฒนาชุมชน

---

¹เทศบาลเมืองภาคใหญ่, แหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลเมืองภาคใหญ่ (อัครสำเนา)

4. สามารถนำข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา
5. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาและวิจัยในขั้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยตามโครงการนี้ เป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ด้านสังคม เศรษฐกิจ ปัญหา และความต้องการของประชากรในชุมชนในโชคสมาน และชุมชนบริเวณ ปลายถนนศุภสารรังสรรค์ ปัญหาที่ศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะปัญหาในเรื่องการศึกษา และการทำงานเท่านั้น เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด และเพราะ ".....ปัญหาการศึกษา เป็นปัญหาที่มีความสำคัญและเร่งด่วนอย่างยิ่ง เนื่องจากการศึกษาเป็นตัวแปรหลักที่เป็น ส่วนอย่างมากในการกำหนดรูปแบบของสังคม ความเป็นอยู่ ตลอดจนคุณภาพของชีวิต โดยเฉพาะในสภาพสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นทุกที....."¹ นอกจากนี้ ประเสริฐ² ได้ชี้บายนว่า ภาวะการว่างงานเป็นปัญหาที่สำคัญที่มักจะมีเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะศึกษาปัญหาทั้งสองชนิดนี้

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาแบบสำรวจและพรรณนา (descriptive - survey method) ทั้งนี้เพราะการศึกษาแบบนี้เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการได้

---

¹ไพจิตร เอื้อทวิกุล, "เศรษฐศาสตร์กับการศึกษา," อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์มาดิย์ หุวะนันท์ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, 2522) หน้า 202-203

²Prasert Yamklinfung, Social Development in Peri - Urban Areas: A Study of the Needs and Problems of Children and Youth in Four Slums in Bangkok. UNICEF, THAILAND, 1972, p. 108.

ครบถ้วน Van Dalen¹ อธิบายว่า การศึกษาโดยวิธีสำรวจและพรรณานี้จะทำให้

- (1) ทราบถึงสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- (2) สามารถเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสภาพการณ์ที่เป็นมาตรฐาน และ
- (3) เป็นวิธีที่ช่วยให้สามารถปรับปรุงสภาพการณ์นั้น ๆ ได้

ขนาดและการเลือกตัวอย่าง

ปัจจุบันมีแหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลเมืองหาคีใหญ่ รวมทั้งสิ้น 5 แห่ง² ด้วยกัน คือ ชุมชนบริเวณหน้าสถานีรถไฟ ชุมชนโชคสมาน ชุมชนบริเวณถนนถัดคูทิศ ชุมชนบริเวณปลายถนนศุภสารรังสรรค์ และชุมชนรัตนวิบูลย์ แหล่งเสื่อมโทรมเหล่านี้มีขนาดไม่เท่ากัน แหล่งเสื่อมโทรมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ ชุมชนบริเวณถนนถัดคูทิศ ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 160 ครัวเรือน แหล่งเสื่อมโทรมที่เล็กที่สุดคือ ชุมชนบริเวณปลายถนนศุภสารรังสรรค์ ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 70 ครัวเรือน ส่วนแหล่งเสื่อมโทรมบริเวณหน้าสถานีรถไฟก็ได้รับความช่วยเหลือจากการเคหะแห่งชาติ โดยการเคหะแห่งชาติได้เข้าไปสำรวจ และสร้างอาคารสงเคราะห์ให้ประชากรเหล่านี้เช่าอาศัย แม้ว่าทางการเคหะแห่งชาติจะได้เข้าไปช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัยแล้วก็ตามมีประชากรเหล่านี้จำนวนหนึ่งได้เอาห้องพักไปให้บุคคลอื่นเช่าต่อ ส่วนตนเองก็ไปปลูกบ้านเล็ก ๆ หรือกระท่อมาอาศัยอยู่ใกล้เคียงกับบริเวณอาคารสงเคราะห์ทำให้เกิดชุมชนย่อย ๆ กระจุกกระจายขึ้นในบริเวณนั้นอีก

---

¹ D.B. Van Dalen. Understanding Educational Research. New York: McGraw-Hill, 1966.

² เทศบาลเมืองหาคีใหญ่, "แหล่งเสื่อมโทรมในเขตเทศบาลเมืองหาคีใหญ่" (อัครสำเนาะ)

ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจทัศนสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรมเหล่านี้ทุกแห่งโดยได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่กองการศึกษา เทศบาลเมืองหาดใหญ่ จากการสำรวจทัศนสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ทั่วไป พบว่า สภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่โดยทั่วไปของชุมชนเหล่านี้แตกต่างกัน บางชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดีกว่าชุมชนอื่น ๆ แม้ว่าจะอยู่กันอย่างแออัดก็ตาม มีเพียงบางชุมชนเท่านั้นที่มีสภาพแวดล้อมไม่ดี เช่น ถนนไม่ดี ไม่มีทางระบายน้ำ ทำให้น้ำขังบริเวณที่อยู่อาศัย เช่น ชุมชนปลายถนนศุภสารรังสรรค์ และชุมชนโชคสมาน ชุมชนนี้อยู่บริเวณระหว่างซอย 7 และซอย 8 ถนนโชคสมาน 5

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาแหล่งเสื่อมโทรม 2 แห่ง จากจำนวน 5 แห่ง คือ ชุมชนปลายถนนศุภสารรังสรรค์ ซึ่งมีประชากรอยู่ประมาณ 70 ครัวเรือน และชุมชนโชคสมาน ซึ่งมีประชากรอยู่ประมาณ 90 ครัวเรือน การเลือกตัวอย่างประชากรจากชุมชนทั้งสองกระทำโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 74 ครัวเรือน โดยเป็นประชากรตัวอย่างจากชุมชนโชคสมาน 42 ครัวเรือน และชุมชนบริเวณปลายถนนศุภสารรังสรรค์ 32 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นเอง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 5 ส่วนคือ ข้อมูลด้านประชากร (ประวัติทั่วไป) สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางการศึกษาและสถานภาพการทำงาน ข้อมูลแต่ละส่วนได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ หลังจากสร้างแบบสอบถามแล้วก็นำไปทดสอบกับประชากรที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกัน (Pre-test) เพื่อดูความถูกต้อง ความสอดคล้อง ความเข้าใจและความเป็นไปได้ของคำถามในแบบสอบถามซึ่งนำมาใช้กับประชากรตัวอย่าง หลังจากนั้นก็นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุง แล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มชนตัวอย่างเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2527

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้ทั้งวิธีการรวบรวมจากเอกสาร (Documentary data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยวิธีการออกไปสัมภาษณ์ประชาชนตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีประมวลผลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ (Micro Computer) โดยใช้สถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistics)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและมีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ปัญหา และความต้องการของประชากรในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรม ชุมชนบริเวณปลายถนนศุภสารรังสรรค์ และชุมชนโชคสมาน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ยังไม่มีผู้ศึกษารวบรวม
2. สามารถนำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงงาน
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาและวิจัยในขั้นต่อไป